

DEĞİŞİM PROGRAMLARININ GENEL YAPISI, İŞLEYİŞİ VE KAZANDIRDIKLARI

Turan Selçuk Göksan*, Soner Uzundurukan, S. Nilay Keskin*****

Özet

Bu çalışmada, başlangıcından günümüze kadar Bologna sürecinin gelişimi ele alınmıştır. Değişim programları konusunda Türk yükseköğretim sistemindeki en önemli uygulamalar olan uluslararası öğrenci değişim programı Erasmus ve yurtiçi hareketliliği sağlayan Fara-bi Programlarının genel yapısı ve işleyişi incelenmiştir. Değişim programlarından önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerinin, akademik ve idari personelin yararlanma koşullarına değinilmiş ve program sonucunda elde edilen bireysel ve toplumsal kazanımların önemi vurgulanmıştır.

Giriş

Bologna Süreci, Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı oluşturmayı hedefleyen bir re-form sürecidir. Bu sürecin en önemli hedeflerinden biri, Avrupa yükseköğretim alanı içerisinde yer alan ülke vatandaşlarının, yükseköğrenim görmek ya da çalışmak amaçla-rı ile Avrupa’da kolayca dolaşabilmeleridir. Diğer i se, Avrupa’ nın gerek yükseköğretim gerekse iş imkanları açısından dünyanın diğer bölgelerinden kişiler tarafından tercih edilir hale gelmesidir. Bu hedefler doğrultusunda, bir ülkenin yükseköğretim sistemin-den bir diğerine geçişin kolaylaşması ve böylece öğrenciler ve öğretim görevlilerinin hareketliliği ve istihdamının gerçekleşmesi sağlanmalıdır.

Bunun temel koşulu ise, üye ülkelerin eğitim sistemleri tek tip yükseköğretim sistemi haline getirilirken çeşitlilik ile birlik arasında bir denge kurulmasıdır. Böylece temel amaç, yükseköğretim sistemlerinin kendilerine özgü farklılıkları korunarak birbirleriyle karşılaştırılabilir ve uyumlu hale getirilmesi olmaktadır [1].

Avrupa’da ortak bir yükseköğretim alanı yaratma fikri Bologna Sürecini hayata geçir-miştir. Sürecin temelleri 1998 yılında Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere Eğitim Bakan-larının Sorbonne’da gerçekleştirdikleri toplantı sonunda yayımlanan Sorbonne Bildirisi

* Yrd. Doç. Dr., E-posta: tsg@mmf.sdu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., E-posta: uzers@mmf.sdu.edu.tr

*** Prof. Dr., E-posta: nilay@mmf.sdu.edu.tr

ile atılmıştır. Ancak, Bologna Süreci resmi olarak 1999 yılında Bologna Bildirisi'nin 29 Avrupa ülkesinin yükseköğretimden sorumlu Bakanları tarafından imzalanması ve yayımlanması ile başlamıştır.

Bologna Bildirisinde sürecin on temel hedefinden ilan edilen altısı şunlardır:

1. Kolay anlaşılır ve birbirleriyle karşılaştırılabilir yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri oluşturmak (bu amaç doğrultusunda Diploma Eki uygulamasının geliştirilmesi).
2. Yükseköğretimde Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere iki aşamalı derece sistemine geçmek.
3. Avrupa Kredi Transfer Sistemini (*European Credit Transfer System, ECTS*) uygulamak.
4. Öğrencilerin ve öğretim görevlilerinin hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak.
5. Yükseköğretimde kalite güvencesi sistemleri ağını oluşturmak ve yaygınlaştırmak.
6. Yükseköğretimde Avrupa boyutunu geliştirmek.

2001 yılında Prag'da yapılan toplantıda ülkemiz de bu sürece katılmıştır. Prag'da 32 Avrupa ülkesinin onayı ile **Bologna Süreci'ne şu 3 hedef daha eklenmiş ve böylece on temel hedefin dokuzu belirlenmiştir:**

7. Yaşam boyu öğrenimin teşvik edilmesi,
8. Öğrencilerin ve yükseköğretim kurumlarının sürece aktif katılımının sağlanması,
9. Avrupa Yükseköğretim Alanı'nın cazip hale getirilmesi.

2003 yılında Berlin'de toplanan 33 Avrupa ülkesinin Yükseköğretim Bakanları, Bologna Süreci'ne, "Avrupa Araştırma Alanı (*European Research Area, ERA*) ile Avrupa Yükseköğretim Alanı (*European Higher Education Area, EHEA*) arasında bir sinerji kurmak ve doktora çalışmaları" konulu, bir hedef daha eklenerek onuncu hedef de belirlenmiştir. Ayrıca aşağıda belirtilen 3 öncelik alanı ortaya konulmuştur:

1. Yükseköğretimde (Lisans ve Yüksek Lisans olmak üzere) iki aşamalı derece yapısı,
2. Yükseköğretim diploma ve/veya dereceleri ve öğrenim sürelerinin tanınması,
3. Kalite güvencesi.

Berlin'deki Konferansta Bologna Süreci'ne 7 ülke daha katılmış ve toplam ülke sayısı 40'a ulaşmıştır. 2005 yılında Bergen'de gerçekleşen konferansta 5 yeni ülkenin üyeliğe kabulü ile üye ülke sayısı 45'e çıkmıştır. Bu toplantıda, 2005-2007 yılları arasında gerçekleştirilmesi hedeflenen 4 öncelik alanı belirlenmiştir. Bu öncelik alanları:

1. Avrupa Yükseköğretim Alanı ile Avrupa Araştırma Alanı arasında bir sinerji yaratmak,
2. Bologna Sürecinin Sosyal Boyutunu güçlendirmek,
3. Öğrenci ve Öğretim Görevlilerinin Hareketliliği,
4. Avrupa Yükseköğretim Alanının cazip hale getirilmesi ve Avrupa dışındaki ülkelerle işbirliğinin sağlanması ve güçlendirilmesi.

Toplantıda, ayrıca 2007 yılına kadar gerçekleştirilmesi beklenen ve aşağıda belirtilen 4 ana konu hakkında üye ülkelerdeki uygulamaları ve gelişmeleri tespit etmek üzere, bir değerlendirme raporu (Stocktaking Report) hazırlanmasına karar verilmiştir:

1. Avrupa Kalite Güvencesi Birliği (*European Association of Quality Assurance, ENQA*) tarafından geliştirilen ve Avrupa Yükseköğretim Alanında yer alan yükseköğretim kurumlarına yönelik "Kalite Güvencesi Standartları ve Uygulama Prensipleri"nin üye ülkelerdeki uygulamaları.
2. Ulusal Yeterlikler Çerçevesi uygulamaları.
3. Doktora programları da dahil olmak üzere ortak yükseköğretim programları.
4. Yükseköğretimde esnek öğrenim yolları yaratmak.

2007 yılında Londra' da gerçekleşen konferansta, Bergen Konferansında alınan karar doğrultusunda 2005-2007 dönemine ilişkin bir durum değerlendirmesi yapılmış ve kaydedilen ilerlemenin kontrol edilmesi amacıyla bir durum değerlendirme raporu ilan edilmiştir. İlan edilen bu değerlendirme raporunda önceki raporlara ek olarak, ülkelerdeki yaşam boyu öğrenme ve ortak yükseköğretim programlarının uygulanması ve tanıma konuları, yeni değerlendirme kriterleri olarak rapora eklenmiş ve ülkelere bu alanlarda da puanlar verilmiştir [2].

2009 yılında gerçekleştirilen Leuven toplantısında, 46 üye ülkenin yükseköğretimden sorumlu bakanları bir araya gelmişlerdir. Toplantıda, geçen 10 yıllık dilim için Bologna Sürecinin değerlendirilmesi yapılmış ve 2020' ye kadar olan gelecek 10 yıl için Avrupa Yükseköğretim Alanı için öncelikler ve stratejiler belirlenmiştir. Leuven toplantısında Eşit fırsata dayalı katılımın sağlanması, tam olarak temsil edilmeyenlere yönelik çalışmaların yapılması konuları öne çıkmıştır. Ayrıca bu toplantıda 2010 yılı için Avusturya ve Macaristan'ın ortaklaşa olarak düzenleyecekleri toplantı, 2012 yılı için Romanya tarafından Bükreş'te düzenlenecek toplantı planlanmış ve takiben 2015, 2018 ve 2020 yıllarında toplantıların düzenlenmesi karara bağlanmıştır [3].

2010 yılında Budapeşte-Viyana toplantısı 47 üye ülkenin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının bir araya gelmesiyle gerçekleştirilmiştir. Toplantıda dünya çapındaki ortaklarla işbirliği ve diyalogların yoğunlaştırılmasına yönelik çalışmalara değinilmiş, Avrupa Yükseköğretim Alanının daha da gelişmesi için öğrenci ve öğretim üyelerinin daha da etkili bir şekilde sürece dâhil edilmesine yönelik çalışmaların önemine vurgu yapılmıştır. Ayrıca özellikle dezavantajlı ve yeterince temsil edilmeyen gruplara yönelik çalışmaların yoğunlaştırarak, kaliteli bir eğitim için eşit şartların sağlanması savunularak, sosyal boyuta önem kazandırılmıştır [4]. Bologna sürecine üye olan ülkeler ve katılım tarihleri Çizelge 1' de verilmiştir.

Yükseköğretimde hareketlilik Bologna Sürecinin temel yapı taşlarından biridir. Hareketlilik, daha açık ve hoşgörüye dayalı, farklı kültürlerle birlikte yaşama bilincine sahip bir toplumun oluşması ve zenofobinin (yabancı düşmanlığı) ortadan kalkması açısından son derece önemlidir. Bu açıdan bakıldığında hareketlilik sürecin diğer faaliyet alanlarıyla olduğu gibi özellikle sosyal boyutu açısından büyük öneme sahiptir.

2009 yılında imzalanan Leuven Bildirgesinde 2020'de Avrupa Yükseköğretim Alanı' na dahil olan ülkelerdeki mezunların en az %20'sinin yurtdışında bir süre eğitim almış veya staj yapmış olmasının sağlanması hedefi konulmuştur.

Hareketlilik konusunda Türk yükseköğretim sistemindeki en önemli uygulamalar, uluslararası öğrenci değişimini gerçekleştiren Erasmus Programı ve yurtiçi hareketliliği sağlayan Farabi Programıdır [5].

Çizelge 1 Bologna sürecine üye olan ülkeler ve katılım tarihleri

<u>1999 Bologna Konferansında Bolonya Sürecine katılan 29 ülke:</u>
Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İzlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovak Cumhuriyeti, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre, İngiltere ve İrlanda
<u>2001 Prag Konferansında Bolonya Sürecine katılan 4 ülke:</u>
Hırvatistan, Kıbrıs, Lihtenştayn ve Türkiye
<u>2003 Berlin Konferansında Bolonya Sürecine katılan 7 ülke:</u>
Arnavutluk, Andora, Bosna-Hersek, Vatikan Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu, Sırbistan-Karadağ ve Makedonya
<u>2005 Bergen Konferansında Bolonya Sürecine katılan 5 ülke:</u>
Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Moldova ve Ukrayna
<u>2007 Londra Konferansında Bolonya Sürecine katılan 1 ülke:</u>
Karadağ
<u>2010 Budapeşte-Viyana Konferansında Bolonya Sürecine katılan 1 ülke:</u>
Kazakistan

Yöntem

Erasmus Değişim Programı

Erasmus değişim programı, yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile işbirliği yapmalarını teşvik etmeye yönelik bir Avrupa Birliği programıdır. Yükseköğretim kurumlarının birbirleri ile ortak projeler üretip hayata geçirmeleri ve yine Yükseköğretim kurumlarının, bir veya iki yarıyıl süreli öğrenci ve katılacakları etkinliğin gerektirdiği belli süreler için akademik ve idari personel değişimi yapabilmeleri için karşılıksız mali destek sağlamaktadır.

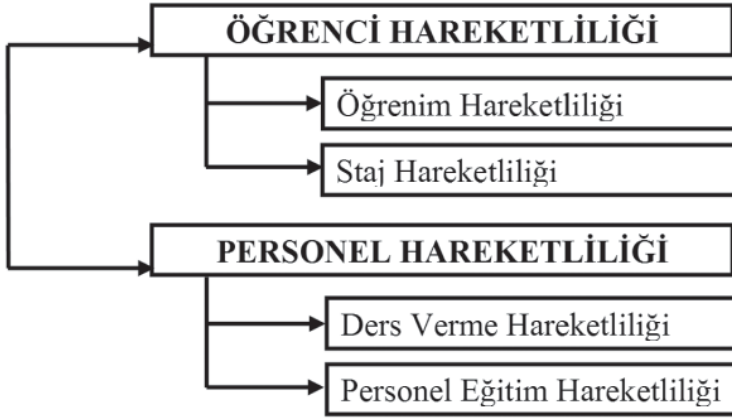
Bunun yanı sıra yükseköğretim sistemini iş dünyasının gereksinimlerine uygun olarak geliştirmek ve üniversite mezunlarının iş dünyasında istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla yükseköğretim kurumları ile çalışma çevreleri arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin artırılmasını da teşvik etmektedir [6].

Hareketlilik Faaliyetleri Şekil 1’de verilmiştir.

Öğrenci Hareketliliği

Öğrenci Öğrenim Hareketliliği:

Erasmus Öğrenim Hareketliliği kurumlar arası anlaşmalar kapsamında yapılabilir. Kurumlar, var olan anlaşmaları çerçevesinde gidecek Erasmus öğrencilerini belirlemek üzere öğrencilerine ilanda bulunurlar. Hareketlilik faaliyeti yalnızca birbirleriyle anlaşması olan Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi kurumlar arasında yapılabilir.

Şekil 1 Erasmus Değişim Programı Hareketlilik Faaliyetleri.

mektedir. Değişim Programından faydalanabilecek Erasmus öğrencileri için yıllık ulusal öncelikler ve seçilebilmeleri için gerekli olan kriterler Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi tarafından belirlenir. Öğrencinin en az 2. sınıfta olma koşulu aranır. Bir öğrenci Erasmus öğrenim hareketliliği faaliyetinden yükseköğrenim hayatı boyunca yalnız 1 defa faydalanabilir. Ancak staj hareketliliği faaliyetinden faydalanılmış olması öğrenim hareketliliği faaliyetinden faydalanılmasına engel değildir.

Öğrencinin Türkiye'deki yükseköğretim kurumunda alması gereken derslere karşılık, gideceği kurumda eşdeğer gelen dersler belirlenir ve alınan derslerin tanınırlığı öğrenci, öğrencinin kendi kurumu ve gideceği kurum arasında değişim dönemi öncesinde imzalanan Öğrenim Anlaşması (Learning Agreement) ile kayıt ve güvence altına alınır. Ders isimlerinin ve içeriklerinin bire bir aynı olması beklenmez, ders içeriklerinin yüksek düzeyde benzeşmesi yeterlidir. Ders seçimi yapılırken 1 dönem için 30, 1 yıl için 60 AKTS kredisi hedeflenmelidir. Öğrencinin, aldığı derslerin kredisinin 2/3'ü oranında kredi toplaması başarı hedefi olarak gözetilir. Başarılı sayılan öğrenciler, Türkiye'ye döndüklerinde eğitimlerinin yurt dışında geçirdikleri dönem(ler)ini Türkiye'de geçirmiş gibi sayılırlar. Başarısız sayılan öğrenciler, eğitimlerine Erasmus öğrencisi olmadan evvel kaldıkları yerden devam ederler, ancak başarılı oldukları derslerin kredi toplamı karşılığı kadar derslerden muaf olurlar [7].

Staj Hareketliliği

Yükseköğretim öğrencilerinin yurtdışındaki bir işletmede veya organizasyonda mesleki eğitim alma ve çalışma deneyimi kazanma sürecidir. Erasmus staj hareketliliği ile öğrenciye, bir Avrupa ülkesinde, öğrencisi olduğu mesleki eğitim alanında uygulamalı iş deneyimi elde edebilmesi için program dahilinde karşılıksız mali destek sağlamaktadır.

Lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için faaliyet süresi 3 ile 12 ay arasında bir süredir. Önlisans gibi kısa dönemli yükseköğretim öğrencileri için ise faaliyet süresi 2 ile 12 arasındadır.

Öğrencilerin faaliyete katılabilmeleri için Genişletilmiş Erasmus Üniversite Beyanname-

si sahibi bir yükseköğretim kurumunda öğrenci olmaları (Standart Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yükseköğretim kurumları Erasmus staj faaliyeti gerçekleştiremez) ve Erasmus kapsamında staj yapmak üzere seçilmeleri gerekmektedir. Başvuruda aranan şartlar ve seçim kriterleri, ilgili akademik yıl başlamadan önce yayımlanan Hayat boyu Öğrenme Ulusal Teklif Çağrısı'nda yer alır.

Bir öğrenci Erasmus staj hareketliliği faaliyetinden bütün yükseköğrenim hayatı boyunca yalnız 1 defa faydalanabilir. Öğrenim hareketliliği faaliyetinden faydalanılmış olunması staj hareketliliği faaliyetinden faydalanılmasına engel değildir. Öğrenci yerleştirmede öğrenim amaçlı hareketlilikten farklı olarak, en az 2. sınıfta olma koşulu aranmaz. Mezun ve mezuniyet hakkını elde etmiş olan öğrenciler, mezuniyet veya çıkış belgelerini almamış dahi olsalar, faaliyetten yararlanamazlar [8].

Personel Hareketliliği

Bu faaliyet, Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi olan yükseköğretim kurumlarında çalışan akademik personelin 1 akademik yıl içerisinde en az 5 saat ders vermek şartı ile en çok 6 haftalığına başka bir Avrupa ülkesinde yer alan Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermesine ya da Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yükseköğretim kurumlarında çalışan akademik/ıdari personelin Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yükseköğretim kurumlarında veya işletmelerde eğitim almasına imkan sağlamaktadır.

Avrupa Komisyonu, hareketlilikten faydalanan personele karşılıksız mali destek sağlamaktadır. Birliğe aday ülke olarak Türkiye'nin personel hareketliliği yalnızca üye ülkelerle mümkün olabilmektedir. Personel Hareketliliği yükseköğretim kurumu bünyesinde organize edilmekte olup, kurumların Erasmus Koordinatörlükleri eliyle yürütülmektedir [9].

Ders Verme Hareketliliği:

Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi yükseköğretim kurumu öğretim elemanlarının farklı bir Avrupa ülkesinde Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi bir yükseköğretim kurumunda ders vermesine imkan sağlayan alt faaliyet alanıdır.

Bir öğretim elemanının ders verme hareketliliğine katılabilmesi için, Erasmus Üniversite Beyannamesi sahibi bir yükseköğretim kurumunda en az yarı zamanlı akademik personel olması gerekmektedir. Ayrıca üniversiteler arası anlaşmanın olması ve hem gönderen hem de misafir olunan yükseköğretim kurumu tarafından kabul edilen bir öğretim programının (*teaching programme*) olması (Öğretim programı taraflarca imzalanmış olmalı ve en azından gerçekleştirilecek programın genel amaç/hedeflerini, içeriğini ve beklenen sonuçlarını içermelidir) gerekmektedir.

Ders verme hareketliliği sonrasında hibe almaya hak kazanabilmek için misafir olarak gidilen yükseköğretim kurumunda en az 5 ders saati ders verme şartı aranır.

Ders verme hareketliliğinin hedefleri şunlardır:

1. Hareketlilik programına katılamayan öğrencilere farklı Avrupa ülkelerindeki yükseköğretim kurumlarının akademik personelinin bilgi ve deneyiminden faydalanma imkanı vermek

2. Pedagojik yöntemler konusunda uzmanlık ve deneyim değişimini teşvik etmek
3. Yükseköğretim kurumlarını sundukları derslerin çeşit ve içeriğini genişletme ve zenginleştirme konusunda teşvik etmek [9].

Personel Eğitim Hareketliliği

Erasmus Üniversite Beyanamesi sahibi yükseköğretim kurumu akademik/idari personelinin eğitim alma amaçlı hareketliliğine imkan sağlayan alt faaliyet alanıdır ve iki hareketlilik türünü içerir.

Yükseköğretim kurumundan bir işletmeye giden personelin hareketliliği

Burada amaç hareketlilikten faydalanan kişilerin bilgi ve tecrübe aktarımı ile öğrenmelerine ve pratik beceriler edinmelerine imkan sağlamaktır. Temel faaliyet alanları seminerler, atölye çalışmaları, kurslar ve konferanslar ve pratik eğitim süreçleri olabilmektedir.

Yükseköğretim kurumundan başka bir yükseköğretim kurumuna giden personelin hareketliliği

Buradaki amaç ise hareketlilikten faydalanan kişilerin farklı bir kurumun deneyimi ve iyi uygulamalarını öğrenmelerine ve mevcut işleri için gerekli becerileri geliştirmelerine imkan vermektir. Temel faaliyet alanları iş başı eğitim programları ve çalışma ziyaretleri olabilmektedir.

Bir personelin eğitim hareketliliğine katılabilmesi için, Erasmus Üniversite Beyanamesi sahibi bir yükseköğretim kurumunda akademik/idari personel olması gerekmektedir. Ayrıca üniversiteler arası anlaşmanın olması (üniversite ile işletme arasında anlaşma gerekmemektedir) ve hem gönderen hem de misafir olunan kurum tarafından kabul edilen bir iş planının (*work plan*) olması (iş planı taraflarca imzalanmış olmalı ve en azından gerçekleştirilecek programın genel amaç/hedeflerini, içeriğini ve beklenen sonuçlarını içermelidir) gerekmektedir [9].

Kazanımlar

Öğrencilerin Kazanımları (Öğrenim Hareketliliği):

- Yabancı dili yerinde öğrenme/geliştirme olanağı ve motivasyon
- Kendi kültürünü daha iyi tanıma ve tanıtmaya
- Farklı kültürleri tanıma
- Çok kültürlü ortamda ders işleme
- Kendine güven
- 3-12 ay arasında yurt dışı eğitimi
- Esnek düşünebilen birey olma
- Akademik zenginlik [10], [11], [12].

Öğrencilerin Kazanımları (Staj Hareketliliği):

- İş dünyasına katılım
- Eğitim sonrası kazanılan iş ve mesleki bağlantılar
- Kendi ülkesinde ya da diğer ülkelerde iş bulma şansı.
- Ekip çalışması ve uyum yeteneklerinin kazanılması [13].

Personel Kazanımları (Ders Verme Hareketliliği):

- Yurt dışında kısa süreli, çok kültürlü ortamda ders verme olanağı
- Avrupalı meslektaşlarla çok uluslu ortamda işbirliği ve ortak projelerde yer alma olanağı
- İddialı bir ortamda ders verme olanağı.
- Uluslar arası bağlantılar kurma olanağı
- Avrupa yükseköğretim alanını tanıma olanağı
- Öz güven ve kendini yenileme motivasyonu [10], [14]

Personel Kazanımları (Eğitim Hareketliliği):

- Bilgi ve tecrübe aktarımı ile öğrenme ve pratik beceriler edinme olanağı
- Farklı bir kurumun deneyim/iyi uygulamalarını öğrenerek gerekli becerilerin geliştirilmesi
- Farklı kültürleri tanıma, kendi kültürünü tanıtma
- Öz güven, kendini yenileme motivasyonu [13].

Üniversitelerin Kazanımları:

- Üniversiteler arası rekabet
- Uluslararası tecrübe ve saygınlık
- Çok kültürlü ve milletli ortamda eğitim.
- Tolerans ve kültürler arası diyalog
- Üniversitenin tanıtımı ve cazibe merkezi haline gelmesi
- Araştırma ve bilimin oluşumuna katkı
- Ekip ruhunun kazanılması
- Kendini yenileme
- Öğrenci profilinde çeşitlilik
- Projeler ve değişime ek kaynak temini [10], [11]

Toplumun Kazanımları:

- Türkiye'nin tanıtımı
- Türkçenin yaygınlaştırılması
- Avrupa Birliği ile entegrasyon
- Üniversitenin bulunduğu şehre ekonomi ve kültürel zenginlik kazandırması
- Eğitim kalitesinin artırılması
- Kültürlerin etkileşimi
- Xenofobinin (Yabancı korkusu) ortadan kalkması[10], [12].

Farabi Değişim Programı

Farabi Değişim Programı, yurt içindeki üniversite ve yüksek teknoloji enstitüleri bünyesinde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişim programıdır. Farabi Değişim Programı, öğ-

renci veya öğretim üyelerinin bir veya iki yarıyıl süresince kendi kurumlarının dışında bir yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmelerini amaçlamaktadır.

Farabi programı, değişime katılan öğrencilere burs, öğretim üyelerine ise ek ders ücreti şeklinde destekler öngörmektedir. Bu destekten faydalanabilmek için, genel şartları taşımak gerekmektedir. Değişimin başlaması için, iki üniversite arasında protokol imzalanması ve değişime katılmak isteyen öğrenci ve öğretim üyelerinin başvurularının Farabi Kurum Koordinasyon Ofislerince alınması yeterlidir.

Öğrencilerin faaliyete katılabilmeleri için, Ön lisans ve lisans öğrencilerinin genel akademik not ortalamasının en az 2.0/4; yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin ise genel akademik not ortalamasının 2.5/4 olması gerekir. Ayrıca gidilecek Yükseköğretim Kurumunun eğitim dili yabancı dil ise öğrenci not ortalamasının %50'si + yabancı dil puanının %50'si baz alınır [15], [16].

Her bir eğitim öğretim kademesinde birer defa Farabi Değişim Programına burslu katılmak mümkündür. Ön lisans ve lisans programlarının hazırlık ve birinci sınıfında okuyan öğrenciler, Farabi Değişim Programından yararlanamaz. Yüksek lisans ve doktora öğrencileri, hazırlık ve bilimsel hazırlık dönemleri ile esas eğitime başladıkları ilk yarıyıl için bu programdan yararlanamazlar.

Burslu Farabi Değişim Programı öğrencisi olma hakkı kazananlara, 5102 sayılı Yüksek Öğrenim Öğrencilerine Burs, Kredi Verilmesine İlişkin Kanuna göre ödenmekte olan aylık burs miktarının bir buçuk katı tutarında burs ödenir. Burs miktarının %70'i aylıklar halinde öğrenciye ödenir. Geri kalan burs miktarı, Katılım Belgesinde yer alan gerçekleştirme süresi ve öğrencinin başarı durumu dikkate alınarak ödenir [17].

Sonuç ve Öneriler

Değişim programları, çağdaş ve uluslararası rekabete açık öğretim yapan birçok üniversite ile ortaklıklar kurarak bilimsel ve teknolojik işbirliği sağlamanın yanı sıra, öğrenci ve öğretim elemanı değişimi ve yurtdışında staj imkanları sunarak bireylere uluslararası platformda kendilerini geliştirme fırsatları sağlamaktadır.

2009 yılında imzalanan Leuven Bildirgesinde 2020' de Avrupa Yükseköğretim Alanı' na dahil olan ülkelerdeki mezunların en az %20'sinin yurtdışında bir süre eğitim almış veya staj yapmış olmasının sağlanması hedefi konulmuştur. Bu hedeften Türkiye'nin hak ettiği kadar pay alabilmesi için değişim programlarının öğrencilerimize yeterli ve etkin biçimde tanıtılması ve özendirilmesi son derece önemlidir.

Sadece öğrencilerin bireysel kazanımları açısından değil üniversite ve toplum kazanımları açısından da ele alındığında değişim programlarının önemi bir kat daha artmaktadır. Değişim programları, vizyon sahibi, global dünyaya sosyal, kültürel ve teknolojik alanlarda entegre olabilen, kendine güvenen, sorunlara karşı farklı bakış açıları geliştirip çözüm yolları bulabilen bireylerin sayısında artış sağlaması açısından önemlidir.

Kaynaklar

- [1] YÖK Bologna Süreci: Temel Bilgiler, <http://bologna.yok.gov.tr/?page=cat&c=0&i=1> adresinden 01 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.

- [2] YÖK Bologna Süreci: Temel Bildirgeler ve Gelişmeler, <http://bologna.yok.gov.tr/?page=cat&c=0&i=2> adresinden 01 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [3] Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/leuven_louvain-la-neuve_communicu%C3%A9_april_2009.pdf adresinden 03 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [4] Budapest-Vienna Declaration on the EHEA, http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/Bologna/2010_conference/documents/Budapest-Vienna_Declaration.pdf adresinden 03 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [5] Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları, http://bologna.yok.gov.tr/files/ce63c4b383ae852dce0a9b17bac_57c6e.pdf adresinden 03 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [6] Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&bid=9> adresinden 04 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [7] Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=95005237167356C7CB9CE1E93C0456E029C23> adresinden 04 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [8] Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=581862CF7EBC46D90E4A6EA21117CCB36A4C> adresinden 04 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [9] Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı, <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&yayinID=18849B2F886C0B684B3B8F9208EAD4C167131> adresinden 04 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [10] Hayat Boyu Öğrenme Programı'nın Erasmus sektörel programı 2007-2013, <http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/erasmus%20genel%20tanitim.pdf> adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [11] Yücel, Ö., Erasmus öğrenci Hareketliliği, <http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/ogrenci%20hareketliliği3.pdf> adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [12] Akın, P., Bologna Uzmanları 5.Dönem Ulusal Takım Projesi, Türkiye'de hareketlilik ve Erasmus, http://bologna.yok.gov.tr/files/23d3592514c04bd83c_30265d948443.ppt#561,1,BOLOGNA_UZMANLARI_5.DÖNEM_ULUSAL_TAKIM_PROJESİ_Türkiye'de_Hareketlilik_ve_Erasmus_1_EKİM_2009,NEVŞEHİR adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [13] Karagül, H., Hayat Boyu Öğrenme/ Erasmus Programı Bilgilendirme Toplantısı, http://erasmus.ankara.edu.tr/euo/ctfiles/10temmuzsunumu.ppt#365,1,Slayt_1 adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [14] Tokgöz, S., Erasmus Personel Hareketliliği, <http://www.ua.gov.tr/uploads/erasmus/personel%20hareketliliği.pdf> adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [15] 17 Kasım 2009 Farabi Değişim Programı, 2. Bilgilendirme Toplantısı, <https://farabi.yok.gov.tr/files/9853ac916306fae838552b7f97eee950.ppt#256,3,Slayt3> adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [16] YÖK / Farabi: Yükseköğretim Kurumları Arasında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Değişim Programı, <https://farabi.yok.gov.tr/?page=yazi&c=0&i=2> adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.
- [17] Farabi Kurum Koordinatörleri Toplantısı, 17 Kasım 2009, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, https://farabi.yok.gov.tr/files/abab4a18775c80ddd_5c46fd8ea349ac4.ppt adresinden 02 Ağustos 2011 tarihinde alınmıştır.